

Nr 344.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändrad lydelse av § 13, § 16 mom. 1, § 17 och § 19 mom. 3 i förordningen om frihamn den 15 november 1907; given Stockholms slott den 4 maj 1917.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till förordning om ändrad lydelse av § 13, § 16 mom. 1, § 17 och § 19 mom. 3 i förordningen om frihamn den 15 november 1907.

De till ärendet hörande handlingar skola riksdagens vederbörande utskott tillhandabållas; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Conrad Carleson.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av § 13, § 16 mom. 1, § 17 och § 19 mom. 3 i förordningen om frihamn den 15 november 1907.

Häriigenom förordnas att § 13, § 16 mom. 1, § 17 och § 19 mom. 3 i förordningen om frihamn den 15 november 1907 skola hava följande ändrade lydelse:

§ 13.

1. Den, åt vilken upplåtes byggnad, magasinsrum eller upplagsplats inom frihamn, vare skyldig att underkasta sig de närmare ordningsföreskrifter, som må kunna av Konungen meddelas till förekommande av försäljning, utställande eller utbredande av varor, som enligt § 14 icke må äga rum inom frihamnen.

2. För rättighet att inom frihamn idka industriell verksamhet fordras särskilt tillstånd av Konungen; skolande i ansökning om tillstånd till utövande av sådan verksamhet uppgift lämnas om arten av den verksamhet, sökanden avser att inom frihamnen idka. Dylikt tillstånd må ej avse vare sig boktryckerirörelse eller annan verksamhet, som i följd av gynnsammare produktionsvillkor är ägnad att å den inhemska marknaden avsevärt skada inom riket annorstädes än i frihamn eller å frilager driven enahanda verksamhet, ej heller verksamhet av beskaffenhet att kunna medföra fara eller olägenhet för anstalten eller där intagna varor.

§ 16.

1. I frihamn må införas såväl tullpliktigt som förtullat och tullfritt gods, med undantag av:

a) brännvin och sprit av säd, potatis eller andra jordfrukter, med undantag av whisky, så framt varan ej skall inom frihamnen användas vid beredning av andra tillverkningar;

Kungl. Maj:ts Nåd. Proposition Nr 344.

b) varor, som enligt gällande föreskrifter till förekommande av smittosamma sjukdomar å människor eller djur eller av annan dylik anledning äro till införsel i riket förbjudna eller endast under iakttagande av vissa försiktighetsmått få införas; och

c) explosiva varor, eldfarliga oljor eller därmed jämförliga vätskor, frätande syror samt andra varor, som äro av beskaffenhet att kunna medföra fara eller olägenhet för frihamnen eller där intagna varor;

dock att eldfarliga oljor och därmed jämförliga vätskor ävensom sprit må under de särskilda villkor, som av Konungen bestämmas, kunna införas i frihamn för att därstädes eller å fartyg användas för åstadkommande av drivkraft eller för belysningsändamål.

Vad här är sagt utgör ej hinder för att fartyg, som innehar till införsel i frihamn förbjudet gods, må, där sådant ej strider mot eljest meddelade bestämmelser, ingå i frihamn, under villkor att godset där ej lossas eller i annat fartyg omlastas; kunnande dock i särskilt fall tillstånd till omlastning för återutförsel meddelas av vederbörande tullförvaltning.

§ 17.

Tillträde till frihamn vare förbjudet för däckat fartyg, vars dräktighet icke överstiger tjugu ton, och öppen båt, utom för dylika farkoster, som under de särskilda villkor, Konungen bestämmer, användas för forsling av gods inom frihamn eller emellan frihamn och tullhamn i eller vid samma stapelstad eller för bogsering av fartyg till och från frihamn eller inom sådan hamn.

§ 19.

3. Vara, som upplagts inom frihamn, må icke därifrån uttagas för införsel i landet av annan än sådan näringsidkare, som driver handel med eller eljest i sin rörelse använder varor av samma eller liknande slag.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 maj
1917.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern SWARTZ,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LINDMAN,
Statsråden: VON SYDOW,
STENBERG,
FALK,
HAMMARSTRÖM,
MÄRTEN ERICSSON,
ÅKERMAN,
CARLESON,
HANS ERICSON,
DAHLBERG.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Carleson anförde härefter:
I gemensam skrivelse den 11 december 1916 till Kungl. Maj:t
hava Stockholms handelskammare, handelskammaren i Göteborg och
Skånes handelskammare framställt anmärkningar emot vissa bestämmel-
ser i §§ 13, 16, 17 och 19 i gällande frihamnsförordning.

Innan jag närmare ingår på berörda anmärkningar, anhåller jag
få lämna följande redogörelse angående de nu ifrågavarande bestäm-
melseerna.

I § 13 i förordningen om frihamn den 15 november 1907 förekom
allenaast föreskrift om att Konungens tillstånd erfordrades för rättighet att
inom frihamn idka industriell verksamhet. I proposition till 1916 års riks-
dag (nr 187), varmed Kungl. Maj:t avlämnade en av riksdagen begärd ut-

redning jämte förslag angående ordnande av frågan om åtgärder för förhindrande av detaljhandel med varor, upplagda inom frihamn, föreslog Kungl. Maj:t, bland annat, att i nämnda paragraf skulle före berörda föreskrift, vilken skulle betecknas som moment 4, införas vissa bestämmelser angående upplåtelse av utrymmen inom frihamn m. m., vilka skulle bereda garanti för, att den förmån, som innefattas i rätten att upplägga varor inom frihamn, icke komme att åtnjutas av annan än person, som härför kunde anses fullt kvalificerad. Detta förslag blev av riksdagen med en mindre ändring godkänt. De nya bestämmelserna infördes i paragrafen genom en förordning den 18 september 1916 och äro av följande lydelse:

1. Inom frihamn må byggnad, magasinsrum eller upplagsplats ej upplåtas åt annan än den, som är berättigad att här i riket idka handel eller annat näringsyrke och blivit av generaltullstyrelsen såsom innehavare av upplåtelsen i fråga godkänd.

Ansökning om sådant godkännande skall av upplåtaren ingivas till generaltullstyrelsen och vara åtföljd av:

a) avskrift av den mellan upplåtaren och den föreslagne innehavaren, under förutsättning att godkännande erhålles, upprättade upplåtelsehandling;

b) bevis, att den föreslagne innehavaren, efter vad ovan sägs, är behörig att vinna godkännandet.

Före ärendets avgörande skall generaltullstyrelsen över ansökningen inhämta yttrande av vederbörande tullmyndighet ävensom av handelskammare eller, efter omständigheterna, annan sammanslutning av representanter för handeln eller industrien eller ock av vederbörande kommunala myndigheter.

Om förnyelse av upplåtelse åt innehavare skall anmälan göras hos tullförvaltningen, som har att därom till generaltullstyrelsen insända underrättelse jämte eget yttrande, huruvida något må vara att mot förnyelsen erinra.

2. Vad i mom. 1 stadgats skall icke utgöra hinder för tillfällig uppläggning av för lagring inom frihamn icke avsett gods, vilket inkommer eller utgår med fartyg, som anlöper frihamnen. Närmare bestämmelser rörande sådan tillfällig uppläggning av gods meddelas av Konungen i samband med de i § 8 omförmälda bestämmelser om godstrafiken till eller från frihamnen.

3. Den, åt vilken upplåtes byggnad, magasinsrum eller upplagsplats inom frihamn, vare skyldig att underkasta sig de närmare ordningsföreskrifter, som må kunna vid upplåtelsen eller sedermera av Konungen meddelas till förekommande av försäljning, utställande eller utbredande av varor, som enligt § 14 icke må äga rum inom frihamn.

Enligt moment 1 a) och c) i förordningens § 16 må i frihamn icke införas sprit av vissa slag och ej heller explosiva varor, eldfarliga oljor eller därmed jämförliga vätskor, frätande syror samt andra varor, som äro av beskaffenhet att kunna medföra fara eller olägenhet för frihamnen

eller där intagna varor, dock att eldfarliga oljor och därmed jämförliga vätskor ävensom sprit må under de särskilda villkor, som av Konungen bestämmas, kunna införas i frihamn för att därstädes användas för åstadkommande av drivkraft eller för belysningsändamål.

§ 17 i förordningen är av följande lydelse:

Tillträde till frihamn vare förbjudet för

a) däckat fartyg, vars dräktighet icke överstiger fyrtio ton, och öppen båt, utom för dylika farkoster, som under de särskilda villkor, Konungen bestämmer, användas för forsling av gods inom frihamn eller emellan frihamn och tullhamn i eller vid samma stapelstad eller för bogsering av fartyg till och från frihamn eller inom sådan hamn; och

b) annat fartyg, än ovan nämnts, då detsamma till någon del innehar last, destinerad till inrikes ort, som icke är frihamn, och fartyget icke ankommer direkt från utrikes ort eller annan svensk frihamn.

Vad slutligen angår § 19 innehöll densamma i den ursprungliga frihamnsförordningen under moment 3 följande stadgande:

Införsel från frihamn av gods i sådana kvantiteter och under sådana omständigheter i övrigt, att bestämmelsen i § 14 uppenbarligen komme att därigenom kringgås, må icke medgivas.

Den åberopade § 14 innehöll och innehåller fortfarande det egentliga förbudet emot detaljförsäljning inom frihamn av därstädes befintliga varor. I förutnämnda, till 1916 års riksdag avlåtna proposition föreslog Kungl. Maj:t, att tredje momentet i § 19 skulle erhålla följande ändrade lydelse:

Vara, som upplagts inom frihamn, må icke, med mindre uppläggningsen är tillfällig, som i § 13 mom. 2 sägs, därifrån uttagas för införsel i landet av annan än sådan näringsidkare, som driver handel med eller eljest i sin rörelse använder varor av samma eller liknande slag.

Med denna förändring avsågs, att enär i förordningen saknats definition på begreppet detaljhandel, vilken försäljningsform blivit särskilt förbjuden, angiva gränserna för den försäljning, som i frihamn skulle få äga rum. Kungl. Maj:ts förslag i denna del blev av riksdagen bifallet, och bestämmelsen infördes i paragrafen genom förut omnämnda förordning den 18 september 1916.

I den till Kungl. Maj:t ingivna skrivelsen hava nu handelskamrarna anfört följande:

»Då Stockholms handelskammare, handelskammaren i Göteborg och Skånes handelskammare hava intresse av att frihamnar komma till stånd i de städer, där vederbörande handelskamrar hava sitt säte, tillåta vi oss att inför Eders Kungl.

Maj:t underdånigst frambära några önskemål med avseende på förordningen om frihamn. Enligt vår åsikt äro nämligen vissa bestämmelser i denna förordning av sådan art, att de komma att lägga väsentliga svårigheter i vägen för frihamnarnas användning och hindra, att institutionen blir till den nytta för vårt näringsliv, som avsetts med densamma.

Detta gäller främst de bestämmelser angående inskränkning i rätten att mot-taga varor för upplägning i frihamn, vilka antogos vid innevarande års riksdag. Dessa bestämmelser, som återfinnas i § 13, stadga, att byggnad, magasinrum eller upplagsplats må upplåtas endast åt den, som är berättigad att här i riket idka handel eller annat näringsyrke och blivit av generaltullstyrelsen såsom innehavare av upplåtelsen i fråga godkänd.

Därest dessa bestämmelser äro avsedda att så tolkas, att varje spediti-
onsfirma eller frihamnsförvaltningen såsom sådan skulle vara uteslutna från möjlighet att tillhandagå allmänheten med upplägning av varor i lokaler, som av firmorna eller förvaltningen disponeras, äro enligt vår uppfattning dessa villkor och former för rätten att begagna frihamn synnerligen olämpliga och kommer, såsom redan 1894 års frihamnskommitté påpekade, inskränkning i fråga att belägga rörelsen inom frihamnarna med så tryckande band, att härmed institutionens syfte väsentligen förryckes. Förutom till svenska firmor, som driva regelbunden handel över en viss frihamn och sålunda i behörig ordning kunna skaffa sig lagerrum, torde till frihamn ofta inkomma varor, till vilka icke godsägare anmäler sig, eller vilka äro avsedda att efter en kortare eller längre tids upplägning vidarebefordras till andra platser inom eller utom riket. Under vintermånaderna torde exempelvis kunna på-räknas, att varor i betydande utsträckning komma att konsigneras till svenska frihamnar för att där uppläggas och vid första öppet vatten vidarebefordras till olika hamnar i Finland och Ryssland. Under förutsättning att ovan angivna tolkning av bestämmelsen i § 13 är riktig, är emellertid en sådan för hamnarnas ekonomi och sjöfartens utveckling synnerligen önskvärd trafikförmedling omöjliggjord.

Enligt § 13 mom. 2 möter visserligen intet hinder för tillfällig upplägning av gods, vilket inkommer eller utgår med fartyg, som anlöper frihamnen. Närmare bestämmelser härom skola enligt författningen meddelas av Eders Kungl. Maj:t, men varje begränsning av upplägningstiden synes medföra, att gods, som icke tillhör enligt § 13 mom. 1 upplagsberättigade firmor, måste inom viss tid återutföras från frihamnen eller angivas till förtullning. Ofta, och i all synnerhet vid försändning av varor ställda till order, torde emellertid varuägaren hava avsett att i det längsta hålla dispositionen av varorna öppen. För att trygga denna varuägarens rätt, till dess från hans sida ett avgörande träffas, torde frihamnsförvaltningen bliva ställd inför den eventualiteten att nödgas utföra varor till utländsk frihamn, för att varuägaren skall få upplägningen ordnad enligt önskan och icke tilläventyrs gå förlustig sin rätt till fri utförsel.

I de utländska frihamnarna finnas inga liknande inskränkningar, utan frihamnsförvaltningarna hava rätt att själva mottaga gods för upplägning eller — enligt av vederbörande tullstyrelse fastställt kontraktsformulär — uthyra lokaler till spediti-
onsfirmor, som däri få upplägga gods även för tredje mans räkning. Dessa smidigare former för rörelsen äro av vital betydelse, för att en frihamn skall kunna utnyttjas.

Då det synes handelskamrarna uppenbart, att den innevarande år beslutade förändringen av frihamnsförordningens § 13 efter dess ordalydelse är ägnad att i hög grad binda och försvåra rörelsen inom frihamnen, på samma gång som den icke torde hava någon verklig betydelse vare sig för staten, den mindre handeln eller industrien, och då det vidare ej synes vara av behovet påkallat att över huvud träffa restriktiva bestämmelser i ifrågavarande riktning, anse vi det synnerligen önskvärt, att författningsrummet åter erhåller den lydelse, som det hade enligt 1907 års förordning.

På samma sätt synes även stadgandet i § 19 mom. 3 böra utbytas emot den tidigare bestämmelsen i samma lagrum. Det torde vara omöjligt att utöva kontroll över, huruvida godset utföres från tillfällig eller varaktig uppläggning. Handelskamrarna förmoda nämligen, att tullbevakning av godset inom frihamnen icke ifrågasättes, och då ompackning, ommärkning etc. av godset är tillåten, har frihamnsförvaltningen i allmänhet icke möjlighet att med ledning av märkrullorna attestera ankomstdagen för det gods, som anges till utförelse.

En restriktion, som är ägnad att i hög grad försvåra sjöfarten på frihamnarna, är stadgandet i § 17 b), som förbjuder tillträde för fartyg, 'då detsamma till någon del innehar last, destinerad till inrikes ort, som icke är frihamn, och fartyget icke ankommer direkt från utrikes ort eller annan svensk frihamn'. Denna bestämmelse, som innebär, att ett fartyg ej må ingå i frihamn på väg mellan två svenska tullhamnar, har i förordningen tillkommit i överensstämmelse med den i tullstadgan hävdade grundsatsen, att fartyg på väg mellan inrikes orter icke må anlöpa utrikes ort. Bestämmelsen torde emellertid komma att bli synnerligen hindersam särskilt för båtar i reguljär trafik, vilka i regel hava last till flera svenska hamnar. Sålunda är det för närvarande vanligt, att båtar på samma resa passera exempelvis Hälsingborg, Malmö och Ystad, varjämte fartyg, som gå på Stockholm, ofta anlöpa svenska hamnar såväl före som efter besöket å nämnda plats. Att åstadkomma någon genomgripande förändring i sålunda utvecklade praxis är icke tänkbart, ej heller önskvärt. Det synes handelskamrarna, att fartyg i sådan trafik som nyss nämnts ej böra vara sämre ställda än fartyg, som ankomma direkt med last från utrikes ort, och vilka under iakttagande av vissa kontrollåtgärder äro berättigade att tillika verkställa varutransport inrikes orter emellan. Om frihamnen skall komma till åsyftad användning, är det nödvändigt att borttaga den ifrågavarande restriktiva bestämmelsen. Någon risk för statsverket kan härigenom icke uppstå.

Handelskamrarna anse det likaledes önskvärt, att bestämmelserna i § 16 c) beträffande rätten till införsel i frihamn av eldfarliga oljor förtydligas därhän, att i angivet syfte även må inom frihamn under betryggande anordningar i cisterner upplagras för förseende av fartyg med motorbränsle.

Beträffande § 17 a) anse handelskamrarna, att tillträde till frihamn bör beredas alla registerpliktiga, till utrikesfart berättigade fartyg, eller sålunda varje fartyg om minst 20 tons dräktighet. En sådan ändring i bestämmelserna skulle sannolikt underlätta de mindre segelfartygens möjligheter att få hemfrakter från Östersjöhamnar. En av anledningarna till stadgandets införande i förordningen var, att transitupplagsgoods för det dåvarande icke finge utföras ur riket med fartyg av mindre dräktighet än 40 ton. Då enligt nu gällande tullstadga dylikt gods må utföras med fartyg av vilken dräktighet som helst, torde icke heller något krav på

överensstämmelse med tullstadgan kunna återopas för bibehållande av den ifråga-varande restriktionen i frihamnsförordningen.

Det synes handelskamrarna vara av yttersta vikt att frihamnsförordningen i sin helhet blir sådan, att institutionen obehindrat må kunna utnyttjas för sitt ändamål. De städer, som för inrättande av frihamnar äro beredda att bevilja betydande kapital, torde med rätta kunna begära, att lagbestämmelserna, redan före frihamnarnas tillkomst, så avfattas, att hamnarna erhålla garantier för möjligheten att med utländska frihamnar upptaga tävlan om handeln och sjöfarten i Norden.

På grund av vad sålunda anförts, få vi i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder för framläggande inför 1917 års riksdag av förslag till ändringar i förordningen om frihamn i den riktning, som här antytts.»

Handels- och sjöfartsnämnden i Malmö har därefter, i anslutning till handelskamrarnas framställning, i skrivelse den 23 februari 1917 uttalat önskvärdheten av en revision av förordningen om frihamn och därvid anført följande:

*Handels- och
sjöfartsnämnden
i Malmö.*

»För Malmö stad, som avser att påbörja byggandet av sin frihamn, så snart staden erhållit det nådiga tillstånd till frihamns inrättande, som Eders Kungl. Maj:t kan komma att meddela med anledning av hamndirektionens framställning därom av den 28 mars förra året, utgöra särskilt de inskränkningar i rätten att i frihamn upplägga varor, som beslutades av förra årets riksdag, en anledning till allvarliga bekymmer för företagets utvecklingsmöjligheter.

Någon mera betydande transitohandel i den mening, sådan bedrivs med exempelvis Köpenhamns frihamn som medelpunkt, torde nämligen icke kunna uppblossa, om — såsom synes vara innebörden av tillägget till § 13 — utländska köpmän skola vara alldeles utestängda från möjlighet att få sina varor upplagda, även om varorna icke äro avsedda att införas på den svenska marknaden, medan de svenska köpmännen för erhållande av sådan möjlighet måste av generaltullstyrelsen på förhand godkännas. Båda dessa restriktioner sakna motsvarighet i andra av nämnden kända frihamnar.

Vad angår § 19 mom. 3 vill nämnden endast till vad handelskamrarna anført, som sin mening framhålla, att den lydelse, detta mom. tidigare hade, synes bättre ägnad att bereda det avsedda skyddet mot detaljhandel inom frihamn, enär dess formulering torde lämna vederbörande tulltjänsteman bättre tillfälle att ingripa, om sådan otillåten handel, d. v. s. försäljning såsom från vanlig bod till konsumenter, skulle bedrivas inom frihamnens område.

Beträffande de övriga ändringarna av frihamnsförordningen, som ifrågasättas av handelskamrarna, finner nämnden dessa synnerligen nödvändiga och tillåter sig beträffande § 17 b), som förbjuder tillträde till frihamn för fartyg, »då detsamma till någon del innehar last, destinerad till inrikes ort, som icke är frihamn, och fartyget icke ankommer direkt från utrikes ort eller annan svensk frihamn», erinra om, att fartyg, förande gods mellan inrikes orter, redan nu hava rättighet att under viss kontroll anlöpa till exempel Köpenhamn och Kristiania; och synes det nämnden rimligt, att möjlighet bör finnas för samma fartyg att anlöpa den i tullhänseende utländska ort, som frihamnen utgör.

Nämnden, som på mycket nära håll kunnat iakttaga den betydelse, frihamns-

institutionen kunnat få för ett helt land, har kommit till det resultat, att den framgång, som vunnits av Köpenhamns frihamn, liksom av de tyska frihamnarna, har sin huvudsakliga förklaring därunder, att lagstiftningen från början varit så väl avpassad efter handels och sjöfartens behov av rörelsefrihet och självbestämmanderätt inom det från tullinlandet avgränsade området. Någon röst för, att tullverkets eller något annat landets intresse därigenom blivit lidande, har, såvitt nämnden vet, icke heller förnummits.

Då Malmö blivande frihamn enligt handels- och sjöfartsnämndens bestämda uppfattning icke har möjlighet att göra sig gällande, om existensvillkoren skola vara sämre än medtävlarnas, tillåter sig nämnden att, i anslutning till handelskamrarnas skrivelse, i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t behagade snarast möjligt låta utarbета förslag till de ifrågasatta ändringarna av förordningen om frihamn samt framlägga sådant förslag för innevarande års riksdag.»

Malmö frihamnsaktiebolag.

Slutligen har Malmö frihamnsaktiebolag i en till Kungl. Maj:t ställd skrift uttalat önskvärdenheten av att de svårigheter, som den nuvarande lagstiftningen skulle komma att bereda frihamnsrörelsen, snarast möjligt måtte avhjälpas.

Bolaget har därvid framhållit, att bolaget för sin del beträffande de av 1916 års riksdag beslutade tilläggen till frihamnsförordningen kommit till den övertygelsen, att en frihamn i Malmö, som skulle existera under dessa försvårade villkor, komme att bliva så ogynnsamt ställd särskilt gentemot sin närmaste utländska medtävlare, att syftet med den dyrbara anläggningen sannolikt komme att förfelas.

De inskränkningar, som införts i § 13 ävensom i mom. 3 av § 19, skulle nämligen komma att ställa rörelsen inom frihamnen i så hög grad under tullverkets kontroll i detaljer, att institutionen i själva verket bleve en tullhamn med frilager i stället för ett från tullinlandet avgränsat utland.

Enligt bolagets bestämda uppfattning måste en frihamns förvaltning äga full självbestämmanderätt ifråga om uppläggning av gods, enär institutionen endast under dessa förhållanden kunde i större utsträckning än vad fallet vore beträffande vanlig tullhamn draga sjöfarten till sig eller bliva till avsedd nytta för de köpmän, som kunde vilja använda en svensk frihamn som distributionscentrum för sin marknad i grannländerna. Den ur nationalekonomisk synpunkt betydelsefulla transitohandeln kunde nämligen icke vara betjänad med blott tillfällig uppläggning, sådan densamma kunde komma att medgivas enligt § 13 mom. 2, enär de omständigheter, som bestämde, när varorna kunde återutföras, i allmänhet icke kunde bedömas, då godset intoges i frihamnen. Den osäkerhet, som härigenom bleve rådande, kunde, såsom bolaget allvarligt befarade, få till följd, att köpmännen komme att föredraga att upplägga sina varor på andra sidan Öresund.

Då tullverkets övervakning i en frihamn borde utövas endast vid gränserna, syntes det även ur principiell synpunkt oriktigt att åt generaltullstyrelsen uppdraga att bestämma över till vem frihamnens upplagsplatser och magasin skulle få upplåtas.

Angående § 19 hade bolaget särskilt fäst sig vid svårigheterna att utöva den kontroll, som komme att bliva en följd av bestämmelsen, att vid införsel av gods från frihamn vederbörande importör antingen skulle vara näringsidkare, som dreve

handel med eller eljest i sin rörelse använde varor av samma eller liknande slag, eller i annat fall kunde visa, att det ifrågavarande godset varit i frihamnen endast tillfälligtvis upplagt.

Med åberopande härav har bolaget hemställt, att den av handelskamrarna gjorda framställningen måtte vinna bifall.

Över de av mig omnämnda framställningarna hava kommerskollegium och generaltullstyrelsen den 7 april 1917 efter nådig remiss avgivit gemensamt utlåtande, och hava ämbetsverken därvid överlämnat av generaltullstyrelsen infordrade yttranden från tullkammaren, packhusinspektionen och tullbevakningsinspektionen i Stockholm samt tulldirektörerna i Göteborg och Malmö.

Kommerskollegium och generaltullstyrelsen.

Efter att hava erinrat om handelskamrarnas anmärkningar emot § 13 mom. 1 i den gällande frihamnsförordningen, ha ämbetsverken i sitt utlåtande anfört följande:

»Huruvida med införandet i frihamnsförordningen av ifrågavarande bestämmelse, som beträffande frilager återfinnes i § 13 förordningen om frilager den 20 december 1912, åsyftats den av handelskamrarna antydda inverkan på frihamnsförvaltningens och speditörernas verksamhet med avseende å frihamnstrafiken finna sig ämbetsverken icke kunna avgöra, men bestämmelsernas avfattning giver utan tvivel berättigande åt en sådan tolkning, som i handelskamrarnas framställning avses. En tillämpning av författningsrummet i enlighet med denna tolkning måste emellertid enligt ämbetsverkens mening, på sätt av handelskamrarna framhållits, i högst väsentlig mån minska det gagn, som frihamnsinstitutionen enligt sin natur är avsedd att medföra. Ämbetsverken dela ock handelskamrarnas uppfattning, att genom det i § 13 mom. 2 inryckta medgivande för tillfällig uppläggning av gods icke rådes bot på ifrågakomma missförhållanden. Fara är då, att den önskvärda uppkomsten av frihamnar inom riket omintetgöres.

Mom. 1 och 2 av § 13 torde därför böra få utgå ur frihamnsförordningen.

En följd av dessa bestämmelsers borttagande bliver ock uteslutandet ur § 19 mom. 3 av orden »med mindre uppläggnigen är tillfällig, som i § 13 mom. 2 sägs». Däremot kunna ämbetsverken icke biträda handelskamrarnes förslag att återställa § 19 mom. 3 till den lydelse författningsrummet hade före den härutinnan år 1916 genomförda ändring. Med undantag för de nyss citerade orden utgör den nuvarande bestämmelsen ett försök till avhjälpande av bristen på en definition av detaljhandels begrepp och ansågs därför lämpligen böra intagas i frihamnsförordningen. Med hänsyn härtill torde den nu också böra bibehållas.

Det begärda förtydligandet av bestämmelserna i § 16 c) är givetvis numera av behovet påkallat. Ämbetsverken föreslå i sådant syfte, att åt andra stycket i § 16 c) gives följande lydelse:

»dock att eldfarliga oljor och därmed jämförliga vätskor ävensom sprit må under de särskilda villkor, som av Konungen bestämmas, kunna införas i frihamn för att därstädes eller å fartyg användas för åstadkommande av drivkraft eller för belysningsändamål».

Handelskamrarna hava vidare hemställt om sådana ändringar i § 17 av

förordningen om frihamn, att den i stycket a) angivna dräktighetsgränsen för fartyg, vilka icke skulle äga tillträde till frihamn, måtte sänkas från 40 till 20 ton samt att förbudet för i stycket b) avsedda fartyg att erhålla tillträde till frihamn måtte bortfalla.

Emot dessa ändringsförslag hava från de i ärendet hörda tullförvaltningsavdelningarna i Stockholm, Göteborg och Malmö samt tulldirektörerna i sistnämnda två städer framställts anmärkning endast av tulldirektören i Malmö, T. J. Bergin, vilken förklarar sig icke kunna tillstyrka den föreslagna ändringen av § 17 b). Till stöd härför har Bergin anfört följande. Vid det förhållande, att en frihamn i tullhänseende vore att betrakta som utland, kunde ifrågavarande trafik, som stode i uppenbar strid med gällande tullförfattningar och som skulle påkalla betydande bevaknings- och andra kontrollåtgärder från tullverkets sida och därigenom åsamka statsverket avsevärda kostnader, icke vara förenlig med en frihamns karaktär, och fråga torde vara, huruvida icke de bevaknings- och kontrollåtgärder, som betingades av en dylik kombinerad in- och utrikes trafik, skulle komma att för den direkta utrikestrafiken, för vilken frihamnen vore avsedd, kännas alltför besvärande samt helt förrycka frihamnens syfte, nämligen att vara i vidsträcktast möjliga mån en frihamn.

Ehuru de bestämmelser i § 17, vilkas ändring blivit ifrågasatt, tillkommit på grund av önskvärdheten att erhålla överensstämmelse med vissa bestämmelser i tullstadgan, torde dock något principiellt hinder för ifrågavarande ändringars genomförande icke förefinnas. Några praktiska olägenheter av en anordning sådan som den föreslagna torde ej heller vara att befara. Härvid hava dock ämbetsverken, vad § 17 b) angår, velat framhålla att de kostnader för erforderliga bevaknings- och andra kontrollåtgärder, som föranledas av eventuell rätt till den åsyftade trafiken, böra påläggas vederbörande trafikanter och ej statsverket.

Å andra sidan skulle otvivelaktigt ett bifall medföra lättnader beträffande möjligheterna för frihamns utnyttjande. Ämbetsverken hava därför ansett sig böra tillstyrka framställningen. Vad beträffar de särskilda föreskrifter, som kunna erfordras på grund av ändringarnas genomförande, kunna de lämpligen intagas bland de bestämmelser, som Eders Kungl. Maj:t lär komma att jämlikt § 8 i förevarande förordning utfärda i fråga om fartygs- och godstrafiken till och från frihamn. Ämbetsverken föreslå, att, därest Eders Kungl. Maj:t skulle finna framställningen i nu berörda delar vara förtjänt av bifall, ändringen av § 17 verkställas på sådant sätt, att stycket b) helt och hållet bortfaller och den kvarstående delen av paragrafen sammanföres till ett stycke med ändring av ordet fyrtyo till tjugu.

Då det synes ämbetsverken angeläget, att de av ämbetsverken ovan angivna författningsändringar snarast varda genomförda, få ämbetsverken hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes därom avlåta nådig proposition till den nu samlade riksdagen».

Departements-
chefen.

Såsom jag redan antytt företogos nästlidet år vissa förändringar i frihamnsförordningen, avseende att bereda större effektivitet åt det i förordningen förekommande förbudet mot detaljhandel inom frihamn med därstädes befintliga varor. Bland annat infördes i § 13 bestämmelser om vissa kvalifikationer för dem, som skulle kunna komma i åtnjutande

av förmånen att disponera lokaler inom frihamn, ävensom angående ett förfarande, varigenom åt ett statsorgan, generaltullstyrelsen, skulle givas rätten att pröva och avgöra, vem nämnda förmån skulle tillkomma.

Ifrågavarande bestämmelser hava hittills icke blivit praktiskt tillämpade, enär ännu icke någon frihamn kommit till stånd. Handelskamrarna i de tre städer i riket, varest frihamnsföretag äro planerade, ävensom handels- och sjöfartsnämnden i Malmö samt det för frihamnsföretaget i sistnämnda stad särskilt bildade bolag hava emellertid i sina framställningar framhållit, att dessa bestämmelser rent av försvåra tillkomsten av frihamnsföretag och likaledes utvecklingen av desamma.

De skäl, som därför framförts, och som ytterligare understrukits av kommerskollegium och generaltullstyrelsen, äro av sådan styrka, att jag anser mig böra ansluta mig till den meningen, att ifrågavarande bestämmelser, vilka innefattas i paragrafens första moment, böra ur densamma utgå. Under sådana förhållanden torde ej heller förefinnas någon anledning att bibehålla paragrafens andra moment, som direkt ansluter sig till mom. 1. Det nuvarande mom. 3 torde däremot böra kvarstå allenast med den ändringen, att de till de föregående momenten hänförliga orden »vid upplåtelsen eller sedermera» böra utgå. Jag ber att få framhålla, att sistnämnda moment ävensom stadgandet i § 8 angående särskilda bestämmelser i fråga om fartygs- och godstrafiken samt om reglemente för frihamn giva möjlighet för Kungl. Maj:t att vid behov meddela föreskrifter, som kunna tjäna samma syfte som de, vilka för närvarande återfinnas i § 13 mom. 1 och 2.

Vad de föreslagna förändringarna av § 16 mom. 1 c) angår ber jag få bringa i erinran, att vid föredragning den 21 mars 1907 av det ärende, som föranledde Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till, bland annat, förordning om frihamn, det i nämnda moment stadgade undantaget från förbudet att i frihamn införa eldfarliga oljor och därmed jämförliga vätskor samt sprit av dåvarande chefen för finansdepartementet motiverades därmed, att dylika varor borde kunna införas för användning till bland annat motorer ombord på fartyg. Då redigeringen av detta undantag icke synes tillräckligt tydligt angiva den med detsamma avsedda innebörden, torde ett förtydligande böra ske i enlighet med ämbetsverkens förslag.

Emot en sådan förändring av § 17 a), att den allmänna dräktighetsgränsen för däckade fartyg, som icke skola äga tillträde till frihamn, sänkes från 40 till 20 ton, har jag intet att erinra.

Bestämmelsen i mom. b) av sistnämnda paragraf, vilkens borttagande påyrkats och av ämbetsverken tillstyrkts, har, såsom redan i

ärendet framhållits, tillkommit för att vinna överensstämmelse med den i § 60 mom. 1 tullstadgan förekommande föreskriften, att fartyg, som från svensk hamn avgått med bestämmelse till annan inrikes ort, icke äger att under resan utom i fall av trängande nöd anlöpa utländsk hamn. Ifrån sistnämnda föreskrift hava emellertid flera undantag blivit av Kungl. Maj:t meddelade, särskilt för fartyg som uppehålla regelbunden trafik på vissa delar av rikets kuster. Någon anledning att bibehålla den motsvarande bestämmelsen i frihamnsförordningen synes mig icke förefinnas. Efter ett borttagande av sagda bestämmelse skulle, såsom ämbetsverken anført, bevaknings- och kontrollåtgärder beträffande fartyg i fart mellan inrikes orter bliva erforderliga. Föreskrifter härom liksom angående täckande av uppkommande kostnader torde på grund av bestämmelsen i § 8 böra i sinom tid utfärdas av Kungl. Maj:t.

Vad slutligen angår § 19 mom. 3, synes på de av ämbetsverken anförda skäl den därstädes förekommande bestämmelsen allenast behöva på så sätt ändras, att orden »med mindre upplägningen är tillfällig, som i § 13 mom. 2 sägs», utgå.

Sedan departementschefen härefter uppläst ett inom finansdepartementet i enlighet med vad departementschefen nu anført utarbetat förslag till förordning om ändrad lydelse av § 13, § 16 mom. 1, § 17 och § 19 mom. 3 i förordningen om frihamn den 15 november 1907, hemställde departementschefen, att Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen antaga samma förslag.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle proposition till riksdagen avlätas av den lydelse bilagan litt. . . . vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gunnar Schumacher.